

п. Ігор Бриндак, викладач ДДС

23 травня 2015 року Католицька Церква беатифікувала, тобто проголосила блаженним, архієпископа Сан-Сальвадору Оскара Арнульфа Ромеро. Раніше, у 1989 році, американський режисер Джон Дайган зняв художній фільм про цього подвижника віри під назвою «Ромеро», або друга назва «Вбивство у Сан-Сальвадорі». У головній ролі знявся актор Рауль Хулія. Про цю стрічку і піде мова в нашій публікації.

Отож, як читачі вже зрозуміли, у фільмі Джона Дайгана розповідається про життя і смерть відомого церковного діяча Латинської Америки Оскара Ромеро (1917-1980). Напевно, для більшості наших співвітчизників це ім'я нічого не скаже, але у Сальвадорі та й загалом у Латинській Америці рідко можна зустріти людину, яка б не знала, хто такий Оскар Арнульфо Ромеро.

Отож це був архієпископ Сан-Сальвадору 1977-80 роках. Його пастирська діяльність випала у дуже складний час, коли правителі змінювалися дуже часто, але простому народу від цього краще не ставало. Більшість сальвадорців жили у злиднях, а крім того у постійній небезпеці. Всюди діяли ескадрони смерті, арешти, катування і вбивства невігідних верхівці осіб стали звичним явищем.

І в таких умовах могутній голос в обороні покривджених підняла Католицька Церква Сальвадору, очолювана архієпископом Ромеро. Так як церковні ЗМІ не були підконтрольні державі, то в них публікувались списки заарештованих, катованих і вбитих. Крім того, всі факти по злочинах стосовно мирних жителів Церква оголошувала по радіо і оприлюднювала за кордоном. Архієпископ відкрито засуджував злочини правлячого режиму, закликав військових не стріляти по мирних демонстрантах, а правителів провести належні реформи, які покращили б життя простого народу. 24 березня 1980 року архієпископ Оскар Ромеро поніс мученицьку смерть, будучи застреленим із снайперської гвинтівки в часі служіння меси в лікарні.

Події у фільмі розпочинаються у 1977 році від іменування Оскара Ромеро архієпископом Сан-Сальвадору. І показано, як неоднозначно люди сприйняли цю подію. Олігархи висловлювали архиерею свої найкращі гратуляції, але нижче духовенство і простий народ були сповнені радше скептицизмом. Наприклад, звучить цікава фраза: «Ромеро не побачить навіть, як горітиме весь Сальвадор». Але пізніше ставлення діаметрально зміниться. Тобто бачимо своєрідну аналогію і з нашим митрополитом Андреєм Шептицьким. Причина цього була дуже проста: владика Ромеро був, в першу чергу, відомий як богослов, людина із світу книжок, як він сам себе називав, а до того ж мав слабе здоров'я. Тому загал людей був впевнений, що суспільними проблемами він цікавитись не буде. Дехто це сприймав позитивно, а дехто негативно. Взагалі слід визнати, що і сам Ромеро, як і у фільмі, так і в житті стояв на позиції, що завданням пастирів є спасіння душ людей, а не земські справи, і був противником будь-якої політизації Церкви. Коли стався перший конфлікт, а саме стрілянина військових по

людях, які поверталися із богослужіння, єпископи Сан-Сальвадору саме на бажання владики Ромеро написали досить помірковане послання, але у подальшому фільм показує серйозні зміни у архієпископа. Чим більше він спостерігає беззаконня, які чинять «влада імущі», тим більше переконується, що далі поміркованим бути не можна і стає у відверту опозицію до влади.

І тут у фільмі ми бачимо ситуацію, яка багато в чому нагадує нашу реальність, бо і в наш час іноді доводиться чути: «а чого це Церква пхається у політику?». Такі закиди ставили постійно блаженному Оскару Ромеро. І якраз фільм Джона Дайгана дає на це відповідь. Просто треба вміти відрізнити святе від грішного. Одна справа, наприклад, коли священник займається передвиборчою агітацією – це дійсно з його сторони серйозне порушення. А інша справа, коли політики переступають свої повноваження: фальшують вибори, стріляють по демонстрантах, проводять незаконні арешти, катування в'язнів і т.д. Засудження таких беззаконь не є втручанням у політику, це є виконання заповіді про любов до ближнього. Про це якраз блаженний владика Оскар Ромеро постійно наголошував як у житті, так і у фільмі. Пригадаймо знамените «золоте правило» із Євангелія: «Все, отже, що ви бажаєте, щоб люди вам чинили, те ви чиніть їм, це бо закон і пророки» (Мт 7,12). Тепер запитаймо себе, чи ми бажаємо, щоб нас безпідставно кидали у в'язниці, катували, стріляли по нас, чинили різного роду несправедливості тощо. А якщо ні, то тоді повинні не засуджувати, а навпаки – підтримувати Церкву за «втручання у політику».

Чи той факт, що владика Оскар включився у боротьбу за суспільну справедливість, означав, що духовні справи відійшли на задній план? Ні. Він у першу чергу залишався Пастирем. Це дуже добре видно у фільмі, коли показано, як у вільний час владика сідає у сповідальницю, щоб уділяти Святу Тайну Покаяння вірним. Тобто у звільненні у першу чергу від гріха він бачить звільнення від будь-якого іншого поневолення. Напевно, нікого не залишить байдужим сцена, де показано безчинства бойовиків із ескадронів смерті в одному із храмів. Там під кулями архієпископ Ромеро добирається до кивоту, щоб врятувати від осквернення Пресвяту Євхаристію. Отож, як бачимо, для нього на першому місці все ж таки стояли духовні вартості. Саме завдяки тим вартостям він і став захисником прав як і свого народу, так і кожної окремо взятої людини загалом. Ще один важливий момент, показаний у цій стрічці, – це проблема багатства і бідності. Наприклад, є показано, як до архієпископа Ромеро приходять вдова загиблого міністра сільського господарства Селяби і просять охрестити її дитину. Владика відповідає, що є відповідні дні, коли він уділяє Хрещення, і пропонує їй тоді прийти. На що жінка говорить: «Ви що, хочете, щоб я хрестила дитину разом із натовпом індіанців?». Ось тут і є вся проблема. Дуже часто люди, які чогось досягають у житті, починають думати, що це є виключно їхня заслуга і з погордою ставляться до тих, хто не має того, що вони. Тобто проблема полягає не у багатстві, вона полягає у гордині. А цим гріхом можуть бути опановані люди будь-якого становища. І гординя, як ми знаємо, є коренем усіх інших гріхів. А слід пам'ятати, що як не буде Божого благословення, то ми не зможемо досягнути нічого і ні в чому. Тому не слід будь-які здобутки: матеріальні, інтелектуальні, а навіть духовні приписувати собі, а не Богу. А також не слід возноситися над іншими людьми. І це все стосується як і багатих, так і бідних.

А на завершення хочеться сказати в загальному: стрічка Джона Дайгана «Ромеро» або «Вбивство у Сан-Сальвадорі» – це чудовий фільм про великого і святого Пастиря.

Ігор БРИНДАК. Вбивство у Сан-Сальвадорі//СЛОВО № 3 (67) 2016